

egyéniileg dolgoznak, ezt követik a kiscsoportos munkák, majd a fal közös tervezése és megfestése. A továbbiakban a kutatás értelmében megvalósulhatnak olyan projektek, melyek célzottan az értékek köré fonódnak, a műhelymunkák is körük épülnek. Az elkövetkező három programba már beépített elemekként jelennek meg a kutatás eredményei, a javasolt témák. A módszer rugalmas és nyitott erre.

**Fodor Rita**

#### ■ JEGYZETEK

1. A SocioStartUp program célcsoportját olyan pályakezdő segítő foglalkozású szakemberek képezik, akik az általuk felfedezett társadalmi problémákon kívánnak egy-egy szakmailag megalapozott beavatkozási terv mentén segíteni Gyergyószentmiklóson és Kolozsváron. A pályakezdő segítő beavatkozásait támogató projekt részben tanácsadás és képzés révén, részben pedig pályázati háttér, ösztöndíjak és publikációs lehetőségek biztosítása révén segíti a hiánypótló ötletek gyakorlati megvalósulását. A 2016–2017-es évben megvalósult 7 szociális beavatkozás eredményeképpen mintegy 71 általános iskolás, középiskolás, egyetemista, gyermekotthonban élő fiatal és pályakezdő szociális munkás érintett közvetetten, 5 pályakezdő szociális munkás fiatal, akik a beavatkozásokat vezetik, pedig közvetlenül. - <http://eroforraskozpont.ro/tehetsegondozas/sociostartup.html>
2. A programmal kapcsolatos bővebb információk az alábbi linkeken elérhetőek: <http://eroforraskozpont.ro/tehetsegondozas/sociostartup/76-fessunk-almokat.html>, <http://eroforraskozpont.ro/tehetsegondozas/sociostartup/128-fessunk-meg-almokat.html>.

## UTAZÓ KICSI-NAGYKÖVETEK

### Valóság és modell: a Szentegyházi Gyermekfilharmónia

■ Tulajdonképpen létrejötté óta követem a Szentegyházi Gyermekfilharmónia működését. Volt egy időszak, amikor nem figyeltem rá elég következetesen. Azt gondoltam, hogy eltelik majd pár év, és Haáz Sándor karnagy-zenetanár gondol egy merészet és nagyot, s annak rendje-módja szerint beköltözik Székelyudvarhelyre vagy Csíkszeredába, esetleg gyermek- és ifjúkora helyszínére, Marosvásárhelyre, ahol szüleivel élt egykor, hiszen erről a városról is azt mondogatta mindig, hogy nem idegenedett el tőle, van ott még szobája és fogkeféje is, úgyhogy bármikor lehetséges lenne a visszatérés. Egyszerűen azon egyszerű okból kifolyólag – gondoltam –, hogy vágyik majd arra, hogy igazi zeneművészeti tanintézményben dolgozhasson, általános és középiskolai szinteken irányítva a tehetséges tanítványokat a pályakezdés rögös útján. De elképzelhető volt a főiskolai, a konzervatóriumi elhelyezkedés is. Haáz Sándorról egyébként még azt is rebesgették, hogy zeneszerzőként is állná a helyét, hiszen érzéke, tehetsége van hozzá, akár abba az irányba is nyithatna. Nem volt kizárható, hogy a Gyermekfilharmóniánál kialakított módszer szerint folytatja a munkát másutt. Hargita megye mindkét, Szentegyházával szomszédos megyei jogú városában – Szeredában és Udvarhelyen is – művészeti líceumot hoztak létre 1990 után, úgyhogy egyáltalán nem volt lehetetlen egyik vagy másik intézményben sem álláshoz jutni és folytatni, immár jobb körülmények közepette az elkezdett munkát. Csakhogy nem ez történt.

Az együttest megálmodó és létrehozó érdemes pedagógus a kezdetektől fogva hangsúlyozta, hogy kifejezetten amatőr szinten kíván tanítani, a „sima” oktatási rendszerben, ahol az ének-zene „csak” egy tantárgy. Ráadásul nem annyira kedvelt, nem „olyan” fontos, s túlságosan nem kedvezményezett diszciplína, amely sok helyen gazdátlan is (volt), gyakran szaktanárok híján csak úgy rábízta valakire, sokszor helyettesítők, „ideiglenesen ott állomásozó” tanárok látták el – mondjuk csúnyábban: tudták le – ezt a feladatot.

A rendszerváltás előtt a bezártság, a szűk spektrum ellenére is feltalálta magát a karvezető. Egyrészt fontos volt számára, hogy a „talaj” igencsak alkalmas volt, hiszen Szentegyházán – pontosabban az akkori „Vlahicán”, amely Szentkeresztbányából, a hozzáépült ipari- és lakótelepből, illetve Nagyoláhfaluból/Nagyfaluból állt össze, olyan furcsa konglomerátumot alkotva, amely egyszerre hordozta magán a falusi és a városi jelleget – sok zenét kedvelő és művelő, hangszertudással rendelkező ember élt. Másrészt pedig akkortájt igen erős volt a műkedvelés a településen, és még aktív népdalkinccsel rendelkeztek a helyiek, amelyet a legkülönbözőbb alkalmakkor „használtak”. Mivel az ipar miatt sokan a Hargita Hegyalja falvaiból, illetőleg a két Homoród-mentéről telepedtek ide, Udvarhelyszék népdalkincsének egy jelentős hányada „áttevődött”, és az itteni rokon környezetben élt tovább. Úgyhogy kiváló volt a „talaj”, és került hozzá minden egyéb is. Egyfajta ellenállást jelentett, hogy a Megéneklünk, Románia fesztiválokra és mindenféle pártos és pioníros programokba be tudta lopni az értéket, és a kötelező „kánon” mellett mindig jelen volt Bartók és Kodály tiszta forrásokból vett szellemisége, de mindig ott volt a zene határokon átvívelő univerzalizmusa. Csakazért, heccből is! Hadd szóljon, hadd visszhangozzék falakról – ha már lefolyt a csatornába az ideológiai máz –, hadd üzenjen optimizmust és jókedvet az igazi dal!

Nyilvánvaló, hogy 1990 után a Szentegyházi Gyermekfilharmónia számára is kitérte a világot. Kár lett volna magára hagyni, hiszen ekkor már rendelkezett némi múlttal (1983-ban alakult), és haladhatott a kijelölt úton tovább. Egyre több székelyföldi, erdélyi, magyarországi és kelet-magyarországi fellépés következett, ami folyamatos kihívások elé állította a Szentegyházi Filharmóniából kedvesen Filinek becézett együttest és annak vezetőjét, Haáz Sanyit. Egyáltalán nem véletlenül alakult ilyenre a műsorok struktúrája és koreográfiája: a bevonulás, a kórus és a zenekar felállása, a koncertek időnként változó szerkezete, majd a levonulás. Szépre csiszolt, szemet-lelket gyönyörködtető. Ami szintén fontos, hogy kiváló alkalom a népviselet használatára és bemutatására. Merem állítani, hogy itt, a Székelyföld legmagasabban fekvő városában azért maradt fenn a viseleti darabok készítéséhez kapcsolódó foglalatosságok jelentős része, mert az együttest öltöztetni kellett. Mivel a próbákon való megjelenés, a turnékon való fellépés, az utazás lebonyolítása minden egyes részvevőtől komoly hozzáállást követel, kialakult egy stílus, egyfajta viselkedési kultúra, amelyet el kellett mindenkinek sajátítania, ha a Fili tagja kívánt lenni. Ily módon minőséget, etalont kezdett jelenteni az együttesben, az együttesrel való létezés.

Katonásan pontos, előírásosan fegyelmezett, ahogy megjelenik itt-ott 150 emberével Haáz tanár úr. Mindenkinek és minden mozdulatnak helye van, hiszen – bár mindig van legalább 4-5 pedagóguskolléga, aki folya-

matosan segíti a munkát – másképp nem is lehetne, „összegabalyodna” az egész. Nem lenne lehetséges az sem, ami legutóbb Csehországban történt – hiszen egy bonyolult közlekedési szituáció miatt jelentős késést „gyűjtöttek be” –, hogy közös megegyezéssel 15 percesre csökkentették a pódiumok és a technika beállítását, a beöltözést és a beéneklést, az előkészületek hosszú sorát, ami egyébként 30–40 percet igényel, és mégis minden gördülékenyen lezajlott, amiből a közönség alig észlelt valamit. Manapság a Szentegyházi Gyermekfilharmónia egy mással össze nem téveszthető arccal, karakterrel rendelkező intézmény, amely kisvárosi-falusias környezetből sugároz. Mert sugároz. Tartást ad. Üzenetet hordoz.

Az utóbb hat-hét esztendőben, miután több alkalommal is kijutott a Fili a Schengenen túli övezetbe, az Európai Unió ósállamaiba, nyugodtan elmondható, hogy utazó kicsi-nagykövetekként igen sokat tettek a Székelyföldért. Kanadáról nem is beszélve! Még ott is megtudtak rólunk egyet és más, ahol egyébként nem lennének fontosak. Még azok is rájöttek bizonyos „dolgokra”, akik a fülük botját sem mozdították volna ránk vagy értünk.

Szentegyháza a vasüzem helyén rozsdásodó monstrumokról és az erdőirtásról is híres volt pár éve. Nem véletlen, hogy a Fili be tudott avatkozni, s ma már elmondható, hogy táj- és emberformáló tényezővé tudott válni. Hiszen ebben a harmincöt évben nemzedékek nőttek fel Haáz Sándor keze alatt. Nem ritka, hogy az öreg filisek bízzák rá az együttesre gyermekeiket, hogy az ének és a muzsika szeretete mellett segítse az itteni szellemiség őket abban, hogy jó felnőttekké váljanak. A Fili hatása túlnő a családi és vérségi kereteken, ma már meg tudja szólítani a települést. Hogy jó dolog az együttes tagjának lenni, hogyha hasznos, amit ott tanulnak a gyermekek, akkor több mint bizonyos, hogy azok a kezdeményezések is üdvösek, amelyekkel előhozakodnak. Így vált tömegmozgalommá a 2017-es évben két alkalommal is a csemeteültetés, amikor nemcsak a Szentegyházáról, hanem a közeli településekről, de még külföldről is jöttek önkéntesek. Hiszem azt, hogy a Fili segíteni fog abban is, hogy a fémfeldolgozás, a vasmegmunkálás, a korszerű ipar valamilyen módon ide visszatérhessen. Minden lehetséges a lélek és az ének által, hiszen felemeli s nem engedi az embert a hétköznapi mélyvalóságba visszasüllyedni... Egyébként több mint 1200 énekes tagja volt menet közben a Filinek, és 200-nál többen tanultak meg a berkeiben valamilyen hangszeren játszani. Ha úgy vesszük, ennyi emberrel egy jó községet lehetne alapítani, amelynek ereje van, és belső titkos irányítószoftvere.

Idén két alkalommal turnéztak. A kisebbik csak amolyan kiruccanás volt az egykori Monarchiába, a skandináviai út azonban két héten át tartott, és ez volt az az előadókörút, amelyen ez idáig a legtöbbet buszoztak, több mint 6300 kilométert. Tavaly Kanadában sem tettek meg ekkora távolságot, hiszen a sűrűn lakott keleti partvidéken tartottak előadásokat, ahol mindössze 2-300 kilométereket kellett utazniuk egyik helyszíntől a másikig. Azáltal, hogy sok országba eljutottak, még nem merültek ki a lehetőségeik. Ügyszólván korlátlan a szabadság és a választás, hiszen újabb és újabb utazásokban gondolkodnak. Több alkalommal szerepeltek román vidékeken, a Csángóföldön is. A 2019-es évre egy olténiai – ugyancsak többállomásos – előadókörút kezd körvonalazódni, amely szintén „nagyköveti” feladatokkal is jár. Az utazások úgy alakulnak, úgy nyerne végső

formát, hogy egy-két biztos támpontra menet közben felfűzik, ráépítik a többi állomást. Az együttes vezetője úgy kíván az Olt mentén haladni majd, hogy túlságosan ne távolodjék el a testvér folyó, a Maros vízgyűjtő medencéjétől sem, magyar történelmi helyszínekre, fontos emlékhelyekre gondol, amelyek közé Vajdahunyad, Déva, Arad kívánkozik felsorakozni, s ha már kijut a „síkra” a Fili, akkor Temesvár falai alá is közeledhet, de akár átmehet a Vajdaságba is, ahol megannyi lehetőség kínálkozik találkozásokra és az újabb megmutatkozásra. Mindez ma még képlékeny, de hamarosan formát ölt. Meg fogjuk látni.

Sokat beszélünk a székely találékonyaságról, az életrevalóságról. Sok szó esik manapság autonómiákról, köztük a magunkéról is. Az az érzés támad fel az emberben ilyenkor, hogy a Szentegyházi Gyermekfilharmónia képes arra, hogy lehetséges és követni való mintát hozzon létre. A Fili modellezi a valóságot. Olyan keretet teremt a műkedvelés, a civil kurázi szintjén, amelyből a többi székely is tanulhat. Ilyen hozzáállás, ilyen vállalás, ilyen következetesség nyomán csakis siker következhet. A gazdasági élet, a politikum, de akár az egyházak is tanulhatnak ebből a korszerű és hozzánk illő, saját bőrünkön kitapasztalt, kemény munkával létrehozott mintából.

**Simó Márton**

